

Σχολείο και Ζωή

ΜΗΝΙΑΙΑ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ
ΕΠΙΟΕΩΡΗΣΗ

Έτος 44° - Τεύχος 10

Οκτώβριος 1996

«Σ Χ Ο Α Ε Ι Ο Κ Α Ι Ζ Ω Η»
ΜΗΝΙΑΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Εκδίδεται την 1η κάθε μήνα
Ιδρυτής: Γ. ΖΟΜΠΑΝΑΚΗΣ
(1953 - 1972)

Εκδότης - Διευθυντής:
ΑΝΔΡΕΑΣ Γ. ΖΟΜΠΑΝΑΚΗΣ
Γραφείο: Ακαδημίας 57 Αθήνα
Οπίση: Η. Νιβέλανα 5 Ν. Πηγαϊκό
Τηλ. 6716186

«L' ÉCOLE ET LA VIE»

Revue Mensuelle de Pédagogie
Directeur :
ANDRÉ G. ZOMPANAKIS
Rue Acadimias 57 - Athènes

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧ. 400

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ε σωτερικού:
Για Σχολεία Δραχ. 4.000
Για εκπαιδευτικούς Δραχ. 3.000
Οργανισμούς, Τράπεζες κλπ. Δραχ. 5.000

Εξωτερικού:
Για εκπαιδευτικούς: δολλ. 15 (ετησία)
Για Σχολεία: δολλάρια 20 (ετησία)
Η συνδρομή αρχίζει: από τον Ιανουάριο
κάθε χρόνου και προπληρώνεται
Συνεργασία, γράμματα, επιταγές κλπ.
στη διεύθυνση: Περιοδικό «ΣΧΟΛΕΙΟ
ΚΑΙ ΖΩΗ», οδός Ακαδημίας 57 Αθήνα
Τηλ. 36.33.461, Τ. 106 79

ΕΤΟΣ ΜΔ'

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1996

ΤΕΥΧΟΣ 10

Διεύθυνσης κατά νόμον: Εκδόσιες: Ακαδημίας 57

Τυπογραφικές Εργασίες:

ΝΙΚ. ΚΑΛΛΙΕΡΗΣ, Σάμου 99, Αθήνα, Τηλ. 8830057

Αριθ. εγκρίσεως Υπουργείου Προεδρίας Κυβερνήσεως 169545 Γ
Σύσταση Υπουργείου Εθνικής Παιδείας: Αριθ. 110397 της 2.9.1969

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
ΠΡΕΣΒΕΛΟΥ - ΑΚΤΥΠΗ ΟΥΡΑΝΙΑ: Εκπαίδευση και κοινωνική αλλαγή	289
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ Δ. ΚΑΚΑΛΗ: Η κοινωνικοποίηση των παιδιών της προσχολικής ηλικίας μέσα από τη διαδικασία δημιουργίας εντύπου	298
ΜΑΡΙΑΣ ΔΗΜΑΣΗ: Η περιβαλλοντική εκπαίδευση και τα μάθημα της νεοελληνικής γλώσσας στο δημοτικό σχολείο	308
ΜΙΧΑΛΗ ΖΑΓΙΡΗ: Μια συνθετική πρόταση αξιολόγησης των συν- τελεστών της εκπαίδευσης	320
ΒΑΣΙΛΗ Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ: Τα αίτια της αποτυχίας των εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων	331
ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ	334

Η ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΜΑΡΙΑΣ ΔΗΜΑΣΗ

Δρ. Παιδαγωγικών

Η ανθρωπότητα σήμερα χντιμετωπίζει: ένα μεγάλο αριθμό παιδιών και στενά ξέλληλεξερτώμενων περιβάλλοντων: πείνα, χαλάρωσης: παρότι μόλυνση του περιβάλλοντος, φατσούμενός είναι, παρατίθεται, τών ανθρώπων για την ανθρώπινη δικαιολογία...

Κάθε τόσο ένας από αυτά έρχεται: στο προστατήριο, μεταπρόπειρα: τη θρήνη σε πραγματικότητας και αποδειχνύει: ότι οι νέοι συμβάνεις στον πλανήτη, μάς μάς αφορά όλους. Αποτελεί πεποίθηση, πώς η διακίνηση για το πόσο λίγο ελέγχουμε την τεχνολογία και πόσο ευάλωτης είναι: το περιβάλλον από το οποίο εξαρτάται: τη ανθρώπινη και η μελλοντική μάς εποχή. Η θρηνώσιδα λοιπόν για την προστασία των, έγινε: γίνε: θεμελιώδεις υποδομές και πρόσλαβε. Βασικές έγινες: άπως τη δύστη, τη χάρακη, τη κοινωνία και ευημέρια, τη εκπαίδευση, επαναθεώρηση: υπό τη πρότυχη των επιταχυνόντων αναγκών, που επεκλώνουν τα δεδομένα της εποχής μας.

Η ευθύνη, για την εξεύρεση λύσεων σ' αυτά: τα παγκόσμια προβλήματα και ειδικά τη διάσημη της θεματικής, διαδικασίας, ισχυρισμούς και πράξεων τους την εκπαίδευση (1) και πιο σημαντικά: την Πρωτοβάθμια, που ο βρέλος της πρέπει: και μπορεί να είναι: καθοριστικός. Αρχόντως πεδίο: διάρκης της εκπαίδευσης: τα γερόντια κρίσιμα και πολύτιμα, τότε που το παιδί: διακριθεί: τα γαραντηριακά της προσωπικότητάς του και στάσεις σύμβολες και αποδεκτές από την κοι-

νωνικά θεματικέτημένη κλίμακα αρετών (2).

Έτσι στόχος της εκπαιδευσης σήμερα είναι: και η καλλιέργεια της αγάπης για το φυσικό περιβάλλον και η ανάπτυξη των απαιτούμενων δεξιοτήτων για την προστασία και τη διάσωση της φύσης.

Η παρούσα εργασία θα προιορίστει: στην παρουσίαση του φυσικού περιβάλλοντος, που είναι: μια ενότητα στη γενικότερη έννοια «περιβάλλον». Μια από τις μυστικές συντάσσεις που αρμονικά και πολύπλοκα το συνθέτουν. Όπως η παράδοση, τα μνημεία, η πνευματική - θρησκευτική και ιστορική κληρονομιά με την πνευματική και αισθητική της παρουσία (3).

Το περιβάλλοντικό πεδίο όμως έγινε ως θεμέλιο των άγριων, τη φύση, το τοπίο, τη γλωρίδα και την πανίδα και τις μεταξύ τους σχέσεις (4).

Αυτά θα μας απασχολήσουν σε σχέση με τα διδασκαλόμενα στο δημοτικό σχολείο ήδηλια της γλώσσας.

Τα ερωτήματα που αποτελούν την αφετηρία της αναζήτησης αφορούν την ύπαρξη ή όχι και σε ποιο έχαθμό θεμάτων σχετικών με το φυσικό περιβάλλον, την ύπαρξη εξεισιμάτων, ινήτρων και αξιών που οδηγούν στη συνειδητοποίηση της ανάγκης για την προστασία του.

Η σημασία αυτής της προσπάθειας γίνεται: καταγοητή ενταγμένη στο πλαίσιο της σπουδαίας των διδασκαλικών διδασκαλιών

καὶ πιὸ συγκεκριμένα τῷν αἰχγνωστι-
κών(5).

Ταῦτα διεπαντικά διέλιξε οφεῖλουν να απο-
τελεσύν με το περιεχόμενό τους ἐν ακτεῖο-
γήν ὄργανο τῆς μόριοφυτείας που παρέχεται
τοῦ σχολείου. Τα χιαζματικά, αποτελών-
τας γὰρ πολλά γράμματα σχεδόν το μοναδικό⁶
διέλιξε τῷν μικρῷ τάξεισιν καὶ το πιὸ συ-
γκίτιοντα μεταποιεύμενο τῷν μεγάλων τέτοιων
οὐδειστερῶν τάξεων τοῖς γλωσσικήσιν καὶ οφονι-
κατιστικήσιν διεπαντικά ταῦτα δημοτικό σχο-
λείο(7).

Τα τελευταῖα Α.Π. το σκοπό της νεο-
ελληνικής γλωσσας χιαζέσθουν τη διευκό-
λυνση τοῦτο τῆς πειραιωτικής συγκρότησης
όσο καὶ της αποτελεσματικής επικοινωνίας
τῷν μεγάλῃ τῷ με το περιέχαλον. 7).

Ἐστι σχέσεις ποιει ακταινοτήταμε πια
το κατεύγκετο τῷ μέθιστῳ τῆς μετάβοτης τοῦ
τελεοργικά ουδέτερων γνώσεων τούς τα χια-
ζματικά. Κατεύγκετας ἔτι πέρι τη
τελευταῖς τους γὰρ ταῦτα διεπαντικά τῆς α-
γνωστας. ταῦτα γνωστήσι καὶ ταῦτα ορθήσι γρα-
μμέσι. που συντάκτουν καὶ ταῦτα ἐνόρθωσης.
προσγράψουν περισσότερο τε δίδυσι. Τα καί-
μενά τους. πειραιών γὰρ ταῦτα στηργατοί τοι
παρέστουν τούς τούς τα παραπότα. περιέγουν ε-
ντάσησι γὰρ το Θεό. την οικογένεια. την
ακριτικήν τούτη. τη φύση.

Περιέχουν κάτιστα που παλέππουν ὅλο
το γνωστικό γόρδον καὶ γὰρ τα παλιότερα.
μια συγκεκριμένη παιδεγγύωντά. γὰρ συγκε-
κριμένη τηντά. γὰρ συγκεκριμένη τις θητι-
κή... γὰρ συντήτη γὰρ την ιστορία καὶ ἐ-
ντα ωριμένη επικινητό(8). Οι μαθητές α-
σχολεύονται με το περιεχόμενό τους καθο-
μενά ταῦτα που παρουσιάζουν καὶ
οιστερούν κατεύγκετα στάσεις.

Τα χιαζματικά λειπόν. τα διέλιξα ταῦτα
γλωσσας του Δημοτικού Σχολείου. αἱ ε-
νέστερες κατεύγκετουν. ορθά τέ ογκοί θε διεύμενη την

πραγματικότητα, καὶ αφ' ετέρου, προστοιμά-
ζοντας τον αυριανό πολίτη, διαμορφώνουν σε
μεγάλο διαθέμα το μέλλον.

Ο βόλος τους είναι πολύ σημαντικός.

Θα προχωρήσουμε σε μια μεθοδική ιχνη-
λασία του περιεχομένου τους κατά τάξη καὶ
ταῦτη παρουσίαση τῷν αναφορών τους για
το φυσικό περιβάλλον καὶ τις εναλλακτι-
κές διηγατότητες διδακτικής αξιοποίησής
τους στα πλαίσια της διδασκαλίας του
γλωσσικού μαθήματος, καὶ με προοπτική
πάντα την ευαίσθητοποίηση τῷν μαθητών σε
θέματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

A' ΤΑΞΗ Β' ΤΑΞΗ

Τα διέλιξα τῷν δύο μικρών τάξεων δια-
λαλούν περίτεραν την αγάπη για τη φύση.
Ερεύνασμένα με μια καταπληκτική εικονο-
γράφηση δίνουν στα μικρά παιδιά πολύτιμα
επιτικά ερεθίσματα πλαισιώνοντας τα κεί-
μενα με την πολυγραμμία τῷν λουλουδιών,
το πράσινο τῷν δέντρων, το αναλυτικό πορ-
τοναλί του τίλιου, τις συμπαθητικές μορ-
φές τῷν ζώων. Μέσαν από τα πιο κοντινά
τους διώματα καλλιεργούν το σεβασμό για
το φυσικό περιβάλλον.

Οι αναρριέστεροι αυτά μπορούν να χωρι-
στούν τε ἀμετεξες καὶ ἐμμετεξες. Κοινός τους
τοπόγετος. ο τοιςμός τῆς αξίας τῆς φύσης,
που δηλώνεται αυριολεκτικά, στο (B4, σ.
13): «Το σχολείο του Λουκά».

Έγειται μια διασκάλα ο Λουκάς,
αλλά αυτή ἐξω από το σχολείο. Είναι τη
φύση με τον τίλιο, τον αέρα, το νερό, τα
φύτα καὶ τα ζώα, τις πέτρες καὶ το χώμα.

Αυτή του ἔγειται μάθει πράματα που δεν
ταξιδεύει το παιδί της πόλης».

Ο Απρίλης με το ζωντάνεμα όλων τῷν
πλασμάτων (B4, σ. 80). Τ' αστέρια που
ταξιδεύουν τη νύχτα του δάσους σαν αμέ-

τρητό χρυσό μελίς: που χύθηκε ψηλά κι έ-
δισκε (B4. σ. 99). Ο σπουργίτης (B4.
σ. 44), το ανθύμυτο εργατικό πουλί (ό.π.,
σ. 48), επιτεραπτεύονται στον αγώνα τον
αλλό. Η τρυφερή - ειρωνική παρουσίαση του
παπαγάλου (A1. σ. 112), το πάθημα του
γαζίδάρου (A1. σ. 163) τέρπουν. Η περι-
γραφή της φύσης από τις οικογένειες των
ζωάτων μεταξέσεις: τα επίπεδο παραληλισμού
εικόνες απ' τα ζώα, ταν παθών ακινέτων
σέρνεις: πώς κοντά τα ζώα στον θεατή.

Τα ζώα των ταξικών δίνουν τη διατήρησης
παράτασης: «Τα παθών γέλασταν με την
ψυγή τους» (A1. σ. 122). Οι ανθρώπεις
ακούγονται σε αποτατάσσουν την έμοια των
ανθρώπων.

Ζωικό ακινέτο: αντανάκλασης θεατών:
ανθρώπων τους τα τελείων μας, για να γοη-
τεύουν την παθών ψυγή. Καὶ τα ακαχ-
ρέωνταν τόσο... που τα οληγόνια ακμιάζ ορεά-
ταν παρατάσσονται ταν σγολιώνων ακνόντων.

«Μία μέρα, τέτοια σύνοψη, γκρί Θεού.
Σύρεται η θάλασσα... η θάλασσα... η θάλα-
σσα, ν' ακούστωμε το πουλί» (B4. σ. 31).
Τα έσυνά με τους δίκοιους μαγεύους τους
τρεπετεί ταν Φύλακαν Βουνάν που ευτυχισμέ-
νοι τα γκριεστάν. «Γειας σας, ψηλή έσυνά»
B4. σ. 96'. Καὶ τα γέροντας ο κουρασμένας,
θεοποιώντας τα μέρα απ' τα λόγια του
θετυπούντας τραγουδούν. παρακαλεῖ.

«Σαίτε έσυνά, ζητή έσυνά,
τέρρα με την σύνοψη,
δε με ξετρεπάνετε
μένα καὶ τα μείζον μου...»
B1. σ. 89).

Δε λείπουν — καὶ είνα: θετικός στοι-
χείο χατός — καὶ περιγραφές των ζωγραφι-
κών ανθρώπων συνθηκών. Οι μαθητές ζουν τη
γκρί του Βάκιου που αντιστέκεται στο ξύ-
λινο γεφύρι: καὶ έλεπει το νερό. αλλά καὶ
την αργαλίχ του. έτσι με την αντιστογή-

σιά το ποτάμι: αγριεύει καὶ το γεφύρι πρέ-
μει...» (B1. σ. 37). Ζουν την εγκατάλειψη
του χειμώνα των Ελληνικών νησιών (B4.
σ. 90).

Όλα αυτά αποτελούν αφορμή για συ-
ζήτηση πάνω στη ζωή της υπαίθρου καὶ
τους τρόπους αντιμετώπισης των προβλη-
μάτων που οι αντίξοες συνθήκες δημιουρ-
γούν, τα παιδιά των πόλεων γνωρίζουν πε-
ρισσότερο την «άγριωστη» Ελλάδα.

Στα κείμενα των διεθνών η ηρεμία καὶ
τη γαλήνη είναι: αποτέλεσμα της ευλογητι-
κής καὶ προνοητικής παρουσίας του Πλά-
στη.

(Αίγας οι αναφορές αλλά καίριες καὶ
τημαντικές).

«Στο κύμα πάει να κοιμηθεί
δεινές εἰς τινά φοβηθεί.
Μήνας μπαίνει μήνας θγαίνει.
Ο Θεός τούς θωσε φύκια
καὶ γρωματιστά γαλίνια» (B4. σ. 87).

Ευκαιρία για τη σύνδεση της φύσης με
το Θεό καὶ την αλλιέργεια της πίστης
καὶ της ευλάβειας γωρίς διδακτισμό καὶ
σείρα θηικολογία. Φύση καὶ Θεός δρουν
αλληλέγοντα καὶ αλλιέργοντα το σεβασμό
του παιδιού μέσα απ' την αμοιβαία αποδε-
γμή, καὶ την αγάπη.

Μια άλλη εικόνα που παρουσιάζεται:
στις σελίδες των διεθνών αυτών των τά-
ξεων, είναι: εκείνη της αρμονικής συνύπαρ-
κής καὶ της αναγκαιότητας της συνεργα-
τικής φιλίας ανθρώπου - φύσης για τη
διεπήρηση της αλυσίδας της ζωής.

«Νεραντζούλα φουντωμένη, με νεράντ-
ζικ φορτωμένη / Τη Δευτέρα τη σκαλίζω /
καὶ την Τρίτη την ποτίζω... Την Παρα-
σκευή γερόντες / το αλάθι μου γεμίζω
(A1. σ. 161).

Στο νεφάλιο «Μου αρέσουν τα Χρι-

ταύφωμα», τύννερο, λειάδι, χόρτο, αγελάδα, γάλα, μητέρα, δουλεύουν μαζί για το γλυκό του παιδιού (B1, σ. 79).

Η εύστη χαρίζει. Ο άνθρωπος φαίνεται ευγνόμων καθώς της μέσα από τη συμπεριφορά των γεωργών, που «δουλεύουν γελαστοί στα γεωργάχια...» (B2, σ. 7).

Βέβαια εικόνες δουκολεικής τρεμίχας εξιδεικνύεται τη ζωή στην ύπαιθρο καθώς είναι πολλές.

Μπορεύει να γενηθεί μπορούγειον ως ερέθισμα για την ζωή της πάτης στα άνθρωπαν επιχρήματα καθώς να απλλιεργήσουν την ιδέα της ιδέας της αξίας τους στο κοινωνικό σύνολο. Τι παίδιά απλεύνται να απαθέτουν τις εμπειρίες τους καθώς μέσα από τη ζωή της αξίας με διάφορα υλικά.

Μάλιστα, ενότητα την αξίορά. γρηγοροποιώντας το μεγάλο φίλο της ηλικίας αυτής. το παιχνίδι, κακεί ακόμα σαράντερο θετικό επηρεαστικό τους μαθητές.

Στο σεκόπεδο καθώς στην παιδική γηρά παίζουν τρελά παιχνίδια καθώς μπορεί να παρακολουθήσει προσλητικατισμός καθώς ευαισθητοποιήστηκε για την προστασία των παιδιών των πόλεων. Το παιδί της πόλης εμπειρίζεται να ζει τη γηρά των παιχνιδών στην εξογή καθώς να ξουδαχλάζει μαζί του μαχηταράβων της αμέτρητες διψήνες της φύσης (B2, σ. 17). Σε αντίθεση, μάλιστα τη δύση φαίνεται να συμβατέγει ενεργή στα παιδιά καθώς παιχνίδια στο περιβάλλον του γεωργίου. διονύσο τη θάλασσα.

Χρειάζεται τα παιδιά γύρω στους πεύκους (A1, σ. 132), τη σπηλιά στα σπλάγχνα του έρεχου... είναι μεγάλος πειρασμός για τα παιχνίδια... Επομένως οι μικροί πρωταγωνιστές νιώθουν στην τάση πρώτων ανθρώπων πάνω στη γη (B3, σ. 6—7). Τέτοιες αναρροφές μπορεύουν να γενηθεί μπορούγειον για μια παρουσίαση της ιστορικής εξέλιξης της μορφολογίας της γης και της επίδρασής της στην πορεία του ανθρώπου.

Καί είναι τόσο όμορφα όλα, που, σαν αποκρύφωμα της οικειότητας που αναπτύσσει: η αγάπη για τη φύση, ο Μικρός Χριστός λαχταράει να το σκάσει από την εκκλησία, να δημιουργεί στο περιβόλοιο να παίξει με τα παιδιά (B4, σ. 58).

Δεινοί είναι ασέβεια, αλλά ανθρωπομορφική εμφάνιση του Χριστού, εκόνομα που ταΐζεται αλλωστε με το επίπεδο της συγκεκριμένης σκέψης που τα παιδιά έχουν σ' αυτήν την ηλικία.

Δε λείπουν καθώς οι χρήσεις των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος στη συμβολική παράσταση πολύτιμων για τον άνθρωπο προσώπων, αξιών κλπ.

Έτσι η ειρήνη προσωποποιημένη σ' ένα παγιέμαρρο κοριτσάκι πλακιστόνεται από λουλούδια και περιστέρια (A2, σ. 98—99) καθώς ο Μαρουσάκι παρομοιάζεται με λουλούδια στο παράθυρο, με παιχνιδιάρικο φεγγάρια και μικρό χελιδόνι (A2, σ. 16).

Εικόνες βέβαια σαν το ουράνιο τόξο, που στο όνειρο γίνεται γέφυρα του κόσμου για το παιδί (A1, σ. 178) ή της γοργόνας στην αρχή - αρχή του B3, μεταφέρουν την πραγματικότητα σε μια ονειρεμένη διάσταση.

Πλάντωσ τα παιδιά εμφανίζονται ν' αγκαπούν τη φύση και τους συνθετικούς παράγοντες της.

Χαίρονται όταν η γαϊδουρίτσα γεννάει, νιώθουν ευτυχία όταν ανακαλύπτουν τη φωλιά και τα αυγουλάκια ενός πουλιού. Ερεθίζουνται για τη συζήτηση πάνω στη σωστή αντιμετώπιση των ζώων. Καλλιέργεια της φιλοξενίας έστω και με την παρουσίαση αρνητικών εικόνων, που οδηγούν όμως σε θετικό αποτέλεσμα. Παράδειγμα, όταν ο πα-

τέρας αρνεῖται: να περιμένεις ότι ταυτό συνάλλη, επικαλούμενος την θεοτροπίαν γύρεσυ.

Σε μερινά κείμενα, απομεινάρια της νοστροπίας των παλιώτερων χριστιανών, τη δύση τημπαναστένεται: στους εθνικούς αγάθους. Το δέντρο δέχεται: τον ανθρακωμένο στρατιώτη του ιστού του ακι: του προσφέρει: προστασία.

Ο: τουριστας του στήματος έμφασης δηλώνουν: «... τέτοιας ομορφιάς τόπους δεν διέπλεται: εύκολα ταύτισμα» (Β4. σ. 90').

Δήλωστε, περτεράνια: μακριά: από την θεοτροπίαν ακι: εγνωμονικές εξάρσεις. Ευκαιρία για: αναζήτητα πάντα στις φυσικές ακλητούς της πατρίδας μας ακι: την αικανομονή τους γενετικέτταν για: την κακότηταν του τουρισμού. Μπορεί να συνοδευτεί με προσέλκτη ταυτότητα με τις αισθησίες της γένεσης μας. με τηλεοπτική, φωτογραφιών...

Ο: χρεσιμός την προστασία του ουρανού προτείχισμάτος δεν είναι: πολλές.

Μπορεί: να γεμίστε ταν: θεοτικές ακι: κρητικές ακι: προς τον τρόπο παρουσίατες ακι: όχι: ουσιαστικές προς προστέλεσμα.

Θεοτικές χριστιανές είναι: το δύτεμα των δέντρων από μακριάν ακι: μεγάλους (Α1. σ. 102, Β4. σ. 60') στα κεράκια: Μαζ κεράκια: ταυτότητα, του Διακυβερνήτη, ακι: «Τι δύτεμα ο Φύρων ακι: τ, εκδίκιστη, πινακίδων με «ταυτήματα»:

«Τα λαούς: μεταξύνονταν τη ζωή. Να τα προσέχετε» (Α2. σ. 26). «Το δέντρο είναι: ζωή». «Το δέντρος είναι: ουσία». «Προστατεύετε το δέντρο».

Η διεπαπτική δυνατότητα της αξιοποίησης των παραπάνω είναι: προστητής. Συγκέντρων για: τις φυσικές του δέντρους ακι: ανάληψη δραστηριότηταν μαζί τα πατέρια για: την προστασία των. Π.γ. οργάνωση, εκδρομής με στόχο την ανθρακιστήρα μίλιαν τη πάροντα που είναι: αντίτι το σχολείο. Δημιουρ-

γία σχολείου αγήπου την αυτό δεν είναι: δυνατό φύτευμα λουλουδιών σε γλάστρες με σκαπά την αρρενία της τάξης. του σχολείου. του σπασιού.

Με αρνητικές εικόνες παρουσιάζεται: τη πυρκαϊά στην Αγριλίτσα (Α2. σ. 119). τα πεταχέντα σκουπίδια στις παραλίες των ελληνικών γητών (Β4. σ. 91). τα εργαμένα. εγκαταλειμένα γωνιές της ελληνικής υπαίθρου (Β1. σ. 49).

Πολλά κείμενα δείχγουν την απήρματη δημιουργία στην πόλη. «Στο διαμέρισμα που μένουμε δε διλέπω ουρανό» (Β1. σ. 29). «Παιδί ακι: πουλί ζητούν μι: πρόγυμνωση τη λευπερία» (Β1. σ. 32).

«Πώς να γκρεμίσεις» αναρρωτιόντας. Ο αλόσουν αλκίσι: το λεφωμένο του γκρόγελο στις πολύθουες πόλεις (Β1. σ. 3).

Τα πατέρια προσέληνυστίζοντας: αναληγόνουν δράση.

«Η κυρία Λένα, που είναι: το σύλλογο της γειτονιάς μας. ήρθε ακτιχγρεύμενη στο οικόπεδο που παζίζαμε. Μας είπε πως με τους χρώματα της γειτονιάς ο δρόμος μας θα γίνει: επιτέλους παλιόδρομος. Στολισμένος με δεντράκια ακι: γλάστρες» (Β4. σ. 38).

Προτεράνια για: συλλογική δράση των πατέρων για: την ακλητόρευση της ζωής τους στο σχολείο. στη γειτονιά. στην πόλη.

I' ΤΑΞΗ

Στα 4 τεύχη της Γλώσσας για: την Τρίτη τάξη, τη δύση δίνει: ακι: πάλι: το πατέρι. Περιγράφει δύλων των εποχών για: την ακι: ανάπτυξην συνθηκών παρελαύνουν στις σελίδες τους. Ζώα ακι: ζωτά πρωταγωνίστες, γκρίζονται: με τη γαρά του ανθρώπου στα πανηγύρια (Ι1. σ. 93). στις γιορτές. διδάσκουν. συντροφεύουν τα γηράτες.

Το πατέρι συμβολισμένο γιώθεις: τα περιστέρια αδέλφια του, τη θάλασσα μάκα του (Γ4. σ. 84—85 και 88—89), το τραγούδι: των πεύκων απαράλλαγκο ταν το μητρόκο νησιώρισμα (Γ4. σ. 10). Εύχεται γάλανος στην εκστάση μια ειρηνοφόρα αγκαλιά, παρατυρώντας χαρά τη γαλήνη και την αμορφιά της νήστες (Γ4. σ. 42).

Ο: συμβολισμοί ακταστάσεων και προσώπων με εικόνες της φύσης δε λείπουν: «... για ειρήνη, για όσουλειά αδερφότυντα: για εράτικους όλους... Πρωτομαχή! Την πλάση χαράκτης τους κόσμους σμίγειων» (Γ4. σ. 38)

Η γαλήνη λουλούδι: ως την πατέρικη αγάπη, (Γ2. σ. 63). Η αρρεία του αγοριού γέμισε κελτετήματα. Όταν πίστεψε πως οι γονείς του συμβολισμένη ήταν (Γ2. σ. 60). Κι τη χαρά, είναι ποτάμι: που αυλάει, όλο αυλάει: / ως τη θάλασσα γα φτάζει: (Γ1. σ. 36). Ο εικονογράφος έντυσε κυτό το πείρηκ με πατέρια πατερισμένα γέρει: - γέρει: κάτω από τον γχανελαστό τήλο. Συμβέτοντας ένα μήνυμα ειρήνης.

Όταν κυτή, τη αμορφιά γίνεται: την ευθύνη, έχει: ο όνθρωπος και ο όντεμος μοιραίσκεις: το ερμηνεύει του τόπου. που απύγησε κάτιος: κνίκινους έχαστικές (Γ4. σ. 54—55).

Προγεμνητικές κυτές τα έιδεις ένα όντος πέριξ ως τα προηγούμενα οδηγούν τα σε στρατό ακόμη πλάσματος μέσα ως την απόδειξη, της γενεριμότητάς τους. Ο Θεός τα πάντα «εν σορτί εποίησε».

Η εικονένεια και πιο συγκεκριμένα ο πατέρας. πατέρει: το φόλο του καθιστηγητή. «Ξέρεις τι λένε οι γεωπόνοι: Δεν υπάρχουν έιδεις ριζές στη φύση. 'Ολα είναι καλά και το ένα έχει: κνίκινη το άλλο για τη φύση... Κνίκινες ακόμη: τη όσουλειά του. είπε ο πατέρας» (Γ1. σ. 50) και λέγοντας κυτά έ-

την ψύκεις και γύρισε ίσια ένα μικρό σκαθάρι.

Το κυνήγι: στηλή: τεύεται: ταν άλση, μεταχειρίση, της φύσης. Μέσα από τους μύθους του Αιεώπου γελοιοποιείται: ο δειλός κυνηγός. Ο πατέρας δε δέχεται: το σκοτωμένο πουλί - δώρο του γείτονα «... υπορρύπαντες κάτι: ανάμεσα στα δόντια του γεύσιασμένα, μα δεν μπόρεται να ξεγωρίσω τις λέξεις» (Γ1. σ. 61).

Το κείμενο αφήνει: αποχολίαστη τη συμπεριφορά των πρωταγωνιστών. Το πατέρι ακλείται: υπαρχείται: Είναι μια πολύ ακλή ευκαιρία για αριστοκρατηγούς να εργοποιήσουν πατέριών για εικημέρων της πανίδας μας. Για τη συλλογή εικόνων παπάων πουλιών και ζώων κ.ά.

Η φύση και εδώ ιστορικά δένεται: με το παρελθόν. Προχειρίτες τους φυσικούς ύμνους και: θυματά ελάστησε το Κυπαρίσσι: του Μυρτιά (Γ3. σ. 72). Τα πουλιά και τις απειδόντας μήνυσταν του γούμενου τα λόγια για τον πόλεμο του '21 (Γ3. σ. 71). Οι μικρές γελαστές μαργαρίτες πήραν τη θέση των αγνοιών (Γ4. σ. 19) και τα ζουζούνια πολεμώντας οδηγούν στο συμπέρασμα: «Θεέ μου. ο πόλεμος τι λόξι» (Γ3. σ. 38).

Ο πόλεμος είναι παρελθόν και έτσι: αντιμετωπίζεται. Η ιστορία αφήνεται: υπεκυρωμένη.

Κνίκινος ο στοιχείο αποτελεί: η σύγκειση του φυσικού περιβάλλοντος με ιστορίες παραμένεις ως τη μυθολογία. Η Αργώ και ο Διόνυσος είναι: ευχάριστες παρουσίες (Γ4. 34 και Γ3. σ. 62).

Ένα αρχαίο χωριό. τυλιγμένο στη σιωπή ήσε: συντροφιά με το ζουγά. «... 'Οπως περνούν τα γρόνια. ερεπώνεται: ακόμα περισσότερο το αρχαίο χωριό... Από τους τη-

μερινούς πολύ λίγος: το επισκέπτοντα» (Γ3, σ. 14). Η ενότητα μπορεί να αξιοποιηθεί για την ενημέρωση των παιδιών για τα πράγματα που συζητάνε της περιοχής τους καθώς τα συνεδριώποτες της αξίας τους.

Οι άμεσες χωροφυσικές στο δυτικό περιβάλλον καθώς την προστασία των γίνοντας μέσω της περιγραφής μιας πυρκαϊάς που ευαίσθιτοποιεί το παιδί. «... πάξι, πάξι: το γήθεσιν πρέσσιν πράγματα...» (Γ4, σ. 18—19).

Το δεύτερο θέμα είναι: εξίσου τοξικό για την παιδί της πόλης. Την περιστροφή το δέντρο που εποιείται: το γητό που εποιείται: για θυμαστεί το δέντρο της χρονικότητας. «Τα δέντρα είναι για όλους» δηλώνει (Γ3, σ. 92).

Αν είχα την ίδεια γνώμη οι ακτοί ήταν μικρής πολιτείας. Ως θα προτιμούσαν τη γήτη που εποιείται στην ελιάς των: «... πάρτε τις υγρές ακμέις έτεις έτηγινε μαρτύριση αποτέλεσ. πώς μαυντάρεται ποιναθρόνο της μικρής πολιτείας. Καί με τον ακτό, οι ελιές. πώς απόμειναν τη λιστάς, έχασαν το αστραπένιο γεώμερο τους... Ο αρχνός τους δεν ήταν πάντα γαλακτών» (Γ1, σ. 24).

Οι μαθητές μαρτύρισαν τη συγκίνησην πάντα της ευθύνης των ανθρώπων για τη μόλυνση, που προέκαλενται. Αν τη περιοχή τους έγινε πρέσβειτη παραγόντη για την επιτελείαν της εργαστάσιας καθώς να επιδέσουν ψήφισμα της απορτητικής δίνοντας διαχειρίσεις. δίνοντας διαχειρίσεις το παρόν τους.

Η φύση αρέσει καὶ αἰνιδύνει. Τους ζουν τα παιδιά που παρατηρούμενα από τις διηγήσεις των ιστοριών πατέρων ξενογονών: με μια έξαρχη. Στην πάρα μηχανής Θεός τους σώζουν οι μεγάλοις: (Γ1, σ. 89).

Είναι διήγηση γετίσιαη για τη διαπίστωση, των αινιδύνων που αρέσουνται σε «αθύετη» προσλατάσια στο περιβάλλον καὶ για

τη διατύπωση κανόνων προστασίας.

Δ' ΤΑΞΗ

Ακολουθώντας τα διελίξ των προηγούμενων τάξεων τα διελίξ της Γλώσσας για τη Δ' τάξη, περιέχουν πολλές από τις θεματικές ενότητες που ήδη συναντήσαμε.

Περιγραφές της θάλασσας (Δ1, σ. 109), του διουνού (Δ4, σ. 11) με μια περηφάνεια διάγυστη στο λόγο καὶ τη ζωγραφία, αργήγηση των γνωριμάτων του ελληνικού χειμώνα (Δ3, σ. 23) καὶ του καλοκαιριού (Δ1, σ. 30—31) καὶ των θησαυρών του.

Τα παιδιά στο τελευταίο κείμενο, αποφεύγουν να πλουτίσουν το μουσείο της τάξης των με τα καλύτερα ευρήματά τους. Είναι μια πολύ όμορφη, υλοποιήσιμη πρωτοβουλία που μπορεί να κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών.

Βάτραχοι, μεταξοκάλητες, ανυφαντήδες, τυφλοπόντικες, αποτελούν την προστάτική τους ζωική διασιλείου. Διηγήσεις μ' ανείπωτη τρυφερότητα, μ' έξυπνο διάλογο, με γιούμορ καὶ ειρωνεία, όταν καμιά φορά τα αθώα ζώα γρηγοροποιούνται: αλληγορικά για την αριτελή ανθρώπινων χαρακτήρων, όπως «Οι γήνες» για τους ανθρώπους τους προγούπληκτους, που αναπαύονται στις δάσφιες του γητεύους καὶ τους αξίζει... ψήσιμο... (Δ4, σ. 71).

Διηγήσεις για την Ορεινή Έφεσο, που όποια πέτρα σήκωνες σου ξεφούρνιζε ο δάσκαλος μια ιστορία (Δ2, σ. 18) καὶ τ' ακρογιάλια της Παλιάς Τροίας, θυμίζουν παλιές δοξασμένες ιστορικές σελίδες. Δεν ουν το θυματό περιβάλλον με το ιστορικό γητεύους.

Για πρώτη φορά η φύση ενεργεί αποδιδούτας διατάσσουη στους γεράνιούς του Ιερό-

καὶ (Δ1. σ. 80) καὶ στην ακρογιαλιά της Ερυθράς (Δ3. σ. 12). Δε συγχωρεῖ το δόνο καὶ τὴν πνημώπιην αἰδεσφορία.

Οἱ Αμερικανοί εἶναι νύμφες προστάτιδες, επιστρέφεται τοις γιανικαῖς ταχυτήριών με την ύπαρξή τους την πολυτιμότητα της ύπαρξής των διέντρων (Δ1. σ. 58).

Πολλές εἶναι οι αναρριές των φύρεμα (Δ4. σ. 48. Δ3. σ. 89). στην ακλλιέργεια της γῆς (Δ4. σ. 43), τοις μαρτινασμα των διέντρων. Ο γεωργός σφραγίζει την προσπάθεια του με το σημείο του επαυρεύ ακτά την Ανατολή (σ.π.).

Ο γέρος Ιωάννης συμβούλευε: «... Αυτό εἶναι για τον. Σου το παραδίνω το έργο σου. Να το αγκάψεις στην πέτρην του Θεού» (Δ3. σ. 55).

Καὶ τι γάρ, διὸ μπορεῖ παρά την ανταρτική: μαζί τέτοια στάση, «... ἐμπόθια να τακλήσει τοις αποτομέσι, να λαβεῖν τον απελι... το σκληρό γρύπαν ἐκτινάγοντας τούτους. γρύπαντα, σκληράτα, μυριάδες, ακριπεύεις καὶ ἀνθητα, για τη λαλήσεις. «ευγχειστώ». να μεν πει που το διαύλευε... Α! Ο Θεός ευλόγησε τη γῆ, καὶ την ἔπειτα κίτηνα» (Δ2. σ. 31—32).

Αυτή τη ευλογίαν ἔχεινει ποιεῖ δεῖνει τη γενιάντη, εκείνη, την σέρατη τρεμέις που κάνει τον στριμωτό αντόνο νά φθει στην αμεσότετη, επαρτή, μαζί: Του. (Ο διόρδος για το μοναστήρι: Δ3. σ. 50) καὶ μόνο ο πόλεμος στην θεοτητήν την ακταπτεῖει (Δ1. σ. 103).

Μια αρκετά μεγάλη θεματική ενότητα είναι: εκείνη, πως συναρρέεται στις σχέσεις την πνημώπιη - ζέστην. Με τασσέσεις από τη ζεστή των πρώτων στριμώπων, από το κυνήγι: καὶ το φύρεμα πως γίνονται: για την επιρροή της τους διένσεις τα ὄρια της ακλλιέργειας γενήσεις της πνημώπιης.

Τα παιδιά της σημερινής εποχής από

παθητικοί παρατηρητές γίνονται σωτήρες των μικρών δασινισμένων ζουζουνιών (Δ4. σ. 93), του παγιδευμένου χελιδονιού (Δ4. σ. 83). Ένας άσπλαχνο παιγνίδι. αυτό του κυνηγού με το λάστιχο ενεργοποιεί τους ηθικούς συνειδήσεις μηχανισμούς τους (Δ4. σ. 57). Διαμορφώνει τη μελλοντική τους στάση. Παρακολουθώντας το «φονικό», έποιης γκραντηρίζεται. των παιδιών στην άκρη του διάλτου αντιδρούν στην παθητική απειδογή - αντιμετώπιση του πατέρα. «Ο συνεργάσπιστος έτσι χάνεται πάντα. Κρίμα... Ποιος γιος ξένεται; γι' αυτόν:

— 'Ογι.. δεν πρέπει να γίνεται έτσι!! είπε το παιδί. Είναι αδικο. Μια πράσινη λάμψη. ζωγραφισμένη από μυριάδες φτερουγίσματα φύτισε το πρόσωπό του (Δ1. σ. 23).

Το μέλλον δεν μπορεῖ παρά να γίνει καλύτερο. Αυτά τα παιδιά θα πρωταγωνιστεύουν τις σκηνές στην αυτέσσια που περιγράφονται στο κείμενο: «Ἐγετε δει θέατρο στο δρόμο» (Δ2. σ. 108—109). Όπου προστατεύουν «παπότες του σήμερα» τη μικρή φουντουκιά από την αίτηση μπολυντόζα. Η γίνηται του δρυμοφόρου κόσμου των μικρών απέναντι στους ανελέητο κόσμο των μεγάλων.

E'—ΣΤ' ΤΑΞΕΙΣ

Η εργαρχέσ της φύσης, των καιριών την θητηκών. της ζωής των ζώων. είναι συγκέντι. Τρυφερές ιστορίες. Όπου μικρά ζώα υιοθετούνται: από άλλα καὶ φυλακισμένοι: γίνονται προστάτες καὶ φίλοι: των άστεγων γελιδονιών. υπαγορεύουν αντίστοιχη συμπεριφορά. Μια δε μένουν εκεί. Και η εικονογράφηση, ακολουθώντας την εξέλιξη της παιδικής σκέψης, κυρίως στα διέλιξα της ΣΤ'. με αδρέσ γραμμές μέσα από την αρχιέτερη σταγόνειων του πραγματικού καὶ του

ταγμάτων μέσης μένουν προτεταθείν για αποτελέσματα των πατέρων όντων να απλύψει τα πατέρων με το συνάντημα ακόμη λογική.

Η πέντα τών μεταξύλων ποιητών μαζεύει παραδόσεις. Πέραν από τη γλωσσοπλευρά του Κρυπταλλήτη, Εξ. ε. 124), ο ιωνός «είναι στην ουρανό» στον θρησκό την Ρόττα (Εξ. ε. 69). Οι επωγόι χαίρονται το απληγέρισμα του γελάσιους (Εξ. ε. 7) και η τυμπάνου το λουλούδι του Ν. Βεστόπουλου με τη εκπομπή της φύλλων. Μετάμψια στον Τσ. Τσάπλην, όπως να διαλέγονται στην ελπίδα τους το άλσος (ΣΤ. ε. 97). Πολλά καίματα απληγέρισμάν τέλος την εικόνα της πατρικούσιότητας της αξέιδες του αυτού του περιβάλλοντος.

Είναι συγγρέτη, τη παρουσία του Θεού.

Μέσω από τη λευκή γιλλήνη, της φύσης, μέσω από τη μαντοπάτη της απελαγής και της τελεολογικής απόδειξης, τη διαγή, στάσης στο Δημοφυργό εξαγνισμένη.

«Παιός μπορεῖ να παραμείνει λοιπόν στην ακαίδα του, τέλος που είναι: δύλει τη πλάτηντα ευτυχίαντας ακόμη απλεύει το ίδιο το άλμα για χρεώντας την ειρήνη της ζωής; Πότε μπορεῖ ν' απαριθμείνει στο σκαριό: τη διαγή του ανθρώπου, που είναι: ο απόρριψης, που μέσω της την απήρεστήντας: το γεννατό πρόσωπο του Θεού» (Εξ. ε. 1).

Πολύ δεσμώτερος ο Θεός παρουσιάζεται: προστάτης, προτείχεις σε μια σγέστη, επιτής, ριγάντης, μακρές ωπός την τρομερή μαρτυρία του Δικαιοσύνης, Τριμερούς. Η παραμένει το περιέστερο, το περισσότερο, το περισσότερο απλές, διπλές, τριπλές ακόμη παντούς είναι: ο Θεός στα υποταγμάτα της πατρικής.

«Αυτό το Θεό των γερμείσι να ταίνεις διπλά του εγκαρφείτας ακόμη συγγραφετής ακόμη προστάτης, γενικός συμπόνιος για την ανθρώπινη παθητική, έσωμας να πάρεις του

πόνο του πάνω του» (ΣΤ1, σ. 14). Είναι παίστευτο πότο πολύ μικραίνει την απόσταση φθαρτού ακόμη άρθρα του η αγάπη για τη φύση ακόμη λογική της. Ο δάσκαλος με χρονική τέτοια κείμενα μπορεί να διηγήσει τα πατέρια να εκφράζουν προφορικά τη γένητη την επωτερική ανάγκη τους για επικοινωνία με το Θεό. συνθέτοντας κείμενα ακόμη προσευχές με διάστη τα διώματα ακόμη τις προσδοκίες τους σχετικά με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Να συνειδητοποιήσουν τη θεία εντολή: να «εκμεταλλεύονται», αλλά ακόμη για «ουλάρτουν» τη φύση.

Η περιβάλλοντική απαντροφή, παρουσιάζεται σε όλο της το μέγεθος στο ποίημα - αλληγορία του Ευγένιου Τριβιζά «Η πολύ λαίμαργη, φάλαινα που έρχεται τη θάλασσα» (Σ4, ε. 91) ακόμη στην «Κατάρχη του πεύκου» του Ζαγ. Παπαγιωνίου, που τόσας διεκατείσες έμφασης ζετεί στις σελίδες των αναγνωριστικών στιγματίζοντας τον άνθρωπο - διατάρη, της φύσης. Καταδικάζοντας τη μαρτίρια του για αυτοχειρισμό: απαντάρεσσοντας ότι: δημιουργήθηκε. για την ζωή.

Εικόνες απημερινής τρέλας των μεγάλων πλευρών με το συνωστισμό στο λεωφόρο (ΣΤ3, ε. 46). το απελπισμένο πατέριο πρόσωπο ανάμεσα στα ιαπωνελαγάντα για ανατρέξια τις γάτες στην πρεσβιά (ΣΤ3, ε. 52).

Τα πατέρια ακαλούνται να αντιδημάζουν. Οι συγγραφείς παρουσιάζουν τις γυναίκες μιας «αυλής» για νοικιάσματα ένα διαμέρισμα. για τη στεγάσουν τα πατέριά τους τις ώρες που εργάζονται, σ' έναν όμορφο διαμορφωμένο γήρας με λουλούδια. Προπαγανδίζουν υπέρ της διεντροφύτευσης. «Οι νόμοι για την προστασία του περιβάλλοντος προστέπουν διαπαντρά συστήματα φίλτρων για τη διατήρηση μιας σχετικά ακαθαρής απόστρατης στις μεγάλες πόλεις. Οι δημοτές αργάς την αγράς των αγριωτών αέντερων θα μπο-

ρούστην παράλληλα να εφερμόσουν μια πολύ «φιλοτεχνία» μεθόδο... Η μεθόδος χυτή δεν είναι: όλη τη διανοούμενη στηρίζεται στην τουρκική στοιχεία: — Κύπρο (ΣΤ4, σ. 88).

Ο: μαθητές μπορούν να σημανθούν διενθαδεύσεις. Εξαιγώντας απ' την αυλή του σχολείου. Μπορούν να ενημερώσουν τις μαθήτες: ταξιδιώτες για την αξέιδα του δέντρου. Να δουλέψουν απαραίτητα για να ομορφήσουν το σχολείο της φραγκίστας — γιατί όχι: — θέματα απ' τη φύση στους τοίχους.

Στα έτοιμα των δύο μεγάλων τάξεων για τη φύση, οι φίλοι εμβανίζονται: τη σύνδεση φύσης με την ακαδημαϊκή της Πατρίδα - Κρήτην. πολλάνυ περιοχών της ακλάνεις με την έννοια της ιδιαίτερης πατρίδας - του έθνους γένους που συνδέεται με τις στρατιωτικές τάξεις της Κρήτης μαζί. «Κάποτε λαζαράτες υπήρχαν χρήσιμοι... Μάζα τάξης διέθηκε μ' χαρά το γέρυμα που πατέ. Έπειτα απομονώθηκαν: οι πατέρες μας και τα παιδιά της μας απέρριψαν... Είμαστε δεμένοι μ' χαρά, η οποία μας έφερε την ζέντρη της ζωής μας και τη διανούσα, (ΣΤ2, σ. 7).

Η ελληνική πατριωτική τάξη του μητριώνεται: με τη γραμματεία της ειρήνης ως ελληνική (ΣΤ3, σ. 85), όλη και μέσα της ταυτογένες για τη διατήρησή της. Η γη, το πατέρευτό της δίκαιωνς αγώνες των Ελλήνων.

«Ε: πατέρευτης της Ελλάδος είναι ο Διόνυσος γιαρέτη... Κ: όλη η φύση της: 'Ιτε πατέρες Ελλήνων» (Ε1, σ. 102). Αναλαμένεται: να επωλήσεις: τις πληγές: «Όχι: τα γλαζίδια υπάρχεις, όχι: τη δέντρα, όχι: τα σπίτια που μας ένταξες, μόνο πέτρα επάνω την πέτρα υπάρχεις μη μείνεις... η διάση η γη, που τη έθεσες, χατά, τη διάση γη μένεις διάση μας και τη ματακάνεις» (ΣΤ3, σ. 110).

Ο: πατέρες που συνέσουν τη φύση με

τις ιστορικές εξελίξεις και τους πολέμους στο παρόν, επικεντρώνονται στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο (ΣΤ3, σ. 122).

«... Θρηνώ τον Πενταδάχτυλο τον τουρκοπατριμένο... , Όμως ελπίδα κελαηδά, μηδέ πουλάκι ελπίδα, πως είν' αδούλωτη δαθιά μες στην καρδιά η πατρίδα».

Όσο όμως ο πόλεμος γίνεται: — και: έγινε — Παρατατικός και: Αόριστος, ο Ενετικός επιστρατεύει το φυσικό περιβάλλον στην υπόθεση της ειρήνης. «Το σιδερένιο ποτάμι» (Ε3, σ. 19), με την παρουσία ζητίπαλων στρατών, γίνεται η γέφυρα για τη συμμοιχίαση των λαών με σημείο αναφοράς τη δρογιάδα των στρατιωτών για τη συλλίτσα και τα παιδιά της.

Στημαντική είναι: η θεματική ενότητα «χρυσολογικοί θησαυροί». «Το ξύπνημα του νεαρού έπαυλια Φιλίππου» (ΣΤ3, σ. 90), το άγαλμα του Ποσειδώνα που δρέθηκε στη θάλασσα της Β. Εύθοιας (Ε1, σ. 78), τη κναροφά στις «ξεχασμένες και λεηλατημένες νεαρές πόλεις που τις συβάνωσαν τη γρίογετα, οι θάμνοι και η άμμος» (Ε1, σ. 52), εμφανίζουν τη φύση προστάτιδα της πολεμικής μας ιληρογομιάς και αγαπτύσσουν την αγάπη των παιδιών γι' αυτήν. Μπορούν έξαιγώντας απ' αυτά τα ερεθίσματα να οργανώσουν εκδρομές σε αρχαιολογικούς γηρώους, να συλλέξουν πληροφορίες και σχετικές εικόνες και να τις εκθέσουν στην τάξη και στο σχολείο.

Ο: πιο άμεσες αναφορές στην καταστροφή του περιβάλλοντος περιλαμβάνονται στο κείμενο: 'Ετος 2080 μ.Χ. «Τα τελευταία εκατό γερόνια ήταν απ' τα πιο δύσκολα που πέρασε ποτέ η ανθρωπότητα. Πολλές φορές έρχανται στα πρόθυρα του αρχαισμού. Δύο μεγάλα παγκόσμια φαινόμενα, η ενεργειακή κρίση και η ραγδαία αύξηση του πληθυσμού της γης, απείλησαν πολλές φο-

ρές την ειρήνη, του κόσμου... Σ' όλο τον κόσμο άρχισαν να γίνονται συσκέψεις και διαμαρτυρίες. Υπάκιοι να σταματήσουν να γρίζονται παρθενικά εργατές και να αλείσουν όσα υπάρχουν. Τελικά οι μεγάλοι τους κόσμους απαγόρευσαν να συνενοχθούν και να τις απαγορεύσουν. Θυμάμε: ταύτικα που μου έλεγε ο πατέρας μου ότι την τραμερή μάλιστη του περιέχει πάλεις χάριτα, να πεθάνουν πολύ διάρροες αρρώστιες... Όμως την τελευταία ταύρη... οι χήρες παντας απαγόρευσαν ότι έπειτα να ενθύμων τα κάτια, να πολεμήσων τους καινούς εγκρίνων (Ε3. σ. 88).

Ε: έτοις ένων στη συνέγεια του καινένα. Στην πραγματικότητα οι μαθητές συνέδριασαν το πρόβλημα πρόπτεις να ευχισθητούνταν με αρρώστη το σαδαρό κυπριακό ερέθισμα και να απαγορεύσουν ότι ο ακθέντας πρέπει να παλαίστει το φόλο του στην απαντλήση, του φέρνοντας συνέπουν.

Το πρώτο έργο του διδάσκαλου ήταν Ε' και της ΣΤ' τάξης πρωτοφέρες λοιπόν πολλά και επειδή συντάχτηκαν ότι την πρωτοφέρειαν του θυμόντος περιέχει πάλι τις ανάλογες και τις αντίστοιχες προστάσεις της πρωτοφέρειας. Τι παραδίδει είναι: τι μάκια τηλεκίνητης των των επιτρέπει: να τα αξιολογήσουν, και να τις αξιοποιήσουν. Θι στρατηγικές πράξεις τις αντιμετωπίζεις δυσκολίες την μακράν παραγγέλνει πάντα. Στην έπειτα στρατηγικήν με την αποδείγμη, την διατάξην προσέταξεν με την αποδείγμην παραγγέλνει πάλιθιος παλέτης - έμμετων αναρρόφητην.

ΣΤΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ — ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η πρώτη πραστική εκπαίδευση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως μάκια πρωτοφέρει, στη σχολή ακόμα, διαδικασία, μάκια αιλίκια ή μάκια έκθεση, διατάξης και άλλα. Δεν είναι απομονωμένο θέμα. Δεν παραδίδεται μάκια κατά γνα δημιουργία.

ουργήσουμε γένια αγωγή. Συνδέεται μ' όλα τα μάθηματα. Κάθε ένα μπορεί να γίνει μια ευκαιρία για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών, έτσι που γ' αγαπήσουν και να θελήσουν να συμμετέχουν στον αγώνα για την προστασία του περιβάλλοντος. Τι έβλια της Γλώσσας αποκατόν ένα γένος ρόλο. Καλεύνται: να γρηγοροποιηθούν ως ένα στρατηγικό μέσο και εργαλείο σ' αυτήν την προσπάθεια. Το πρώτο γόμπον τους με τις άμεσες και έμμεσες αναρρόφησης στο φυσικό περιβάλλον, όπως αξιοποιηθεί απάλληλα με διδακτικές και εξωδιδακτικές δραστηριότητες σε συγκυριακό με άλλα μαθήματα και κυρίως της Μελέτης του Περιβάλλοντος. μπορεί να ευκοληθηκούνται: και να ενεργοποιηθεί, αρχεί να είναι: οι δραστηριότητες αυτές ανάλογες και αντίστοιχες τους σταδίου της πνευματικής του εξέλιξης και σχετικές με τις εμπειρίες του.

Τέτοιες διδακτικές ενέργειες είναι το γράψιμο των εκθέσεων με θέματα σχετικά με τις ενότητες των διδακτικών, η ομαδική δουλειά των μαθητών που φέρνει ως αποτελέσματα τη συλλογή πληροφοριών για το φυσικό περιβάλλον και τη διατύπωση προετοιμάστων που σχετίζονται μ' αυτά, δημιουργία φυτολογίων και συλλογών με ευρήματα απ' τη φύση, ανέξασμα θεατρικών παραστάσεων με σχετικό πρώτο γόμπον, η εικαστική αναπαράσταση των διδακτικών πληροφοριών που τα κείμενα προσφέρουν και η έκθεση των παιδικών δημιουργιών.

Στο εξωδιδακτικό πεδίο, ομιλίες, προβολές ταινιών, συμμετοχή στα κοινά, στους κοινούς αγώνες για ένα καλύτερο φυσικό περιβάλλον, η ένταξη του σχολείου στο πρόγραμμα της ανακύριλωσης σκουπιδιών, είναι μερικές απ' τις δυνατότητες αξιοποίησης των δημιουργίας της γλώσσας.

Φυσικά για να υλοποιηθούν όλα αυτά είναι: απαραίτητη, η παρουσία και η συνεργασία του διεταράκλου, με την προϋπόθεση ότι ο ίδιος είναι: ευαίσθητοποιημένος σε ζητήματα περιβάλλοντακής εκπαίδευσής και ενημερωμένος στα σύγχρονα προβλήματα που τη δύναται, καταμετωπίζει.

Η ενημέρωση και η απάρτισή του μπορεί και: πρέπει: να υποστηριχθεί τόσο στη διάρκεια των πανεπιστημιακών σπουδών όσο και: στο πλαίσιο της επιμόρφωσής του. Τα πανεπιστήμια: και: επιμορφωτικά προγράμματα πρέπει: να προσανατολίσουν τις διεκτελεστητές τους και: προς την απεύθυνση της περιβάλλοντακής εκπαίδευσης.

Θα τώρα πολύ χρήσιμο για συσταθούν αμάξες εργασίας, με την ευθύνη των επιστημονικών και: συνδικαλιστών ωργανώσεων των σχολών επιμόρφωσης, για να μελετήσουν τις έξι θέσεις όλα τα σχολικά διδασκαλία—και: της γλώσσας—ώστε να εντοπίσουν τρόπως καταπογής της περιεγγραμένου τους.

Τα σχολεία και: οι εκπαιδευτικοί μπορούν και: πρέπει: να μπουν στην πρωτοπορία των αγώνων. Η μεγαλύτερη προσφορά σημειώνεται περίπου στην Ελλάδα για το διάστημα 1932—1982, Θεσσαλονίκη 1990. Εισαγωγή. — BARTL AND OTHERS «DICK AND JANE AS VICTIMS». SEX STEREOTYPING IN CHILDRENS READERS «WOMEN ON WORDS AND IMAGES», PRINCETON N.S. 1972, p. 40. — M. B. KANE, MINORITIES IN TEXT BOOKS NEW YORK 1970, πρόλογος.

Σωρτίς για περιμένουν τις όποιες μεγάλες αλλαγές δρεμολογούνται, μπορούν με τις παραπάνωμάς τους για γίνονται αήρισκες της ιδεολογίας για την προστασία της φύσης.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(1) Δήμ. Παπαδημούλων: Βασικές αρ-

χές της διεθνούς εκπαίδευσης, η συμβολή της ΟΥΝΕΣΚΟ. Εκπαίδευση για την ειρήνη και: τα διεκαίωματα του ανθρώπου, Θεσσαλονίκη 1990, Εκδ. Εργασ. Εκπ. για την ειρήνη, σ. 21. ΟΥΝΕΣΚΟ Αρθρο 18 της Σύνταξης του 1974 και N. 1892/31.7. 1990, σ. 13 του άρθρου 11.

(2) Μ. Δημάση, Τα ελληνόγλωσσα Αναγνωστικά του Δημοτικού Σχολείου της Κωνσταντινούπολης και η συμβολή τους στη διατήρηση της εθνικής και θρησκευτικής ταυτότητας των Ελληνοπαίδων, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 101.

(3) Φυσικοί πόροι και περιβάλλον, Z. Αγγελίδης κ.ά., Θεσσαλονίκη 1991, σ. 1.

(4) 'Ο.π.

(5) Μ. Δημάση, ό.π., σ. 104—108. Βλ. Μ. Δημάση, Το ηθικοθρησκευτικό περιεχόμενο των αναγνωστικών του Δημοτικού σχολείου στην Ελλάδα για το διάστημα 1932—1982, Θεσσαλονίκη 1990. Εισαγωγή. — BARTL AND OTHERS «DICK AND JANE AS VICTIMS». SEX STEREOTYPING IN CHILDRENS READERS «WOMEN ON WORDS AND IMAGES», PRINCETON N.S. 1972, p. 40. — M. B. KANE, MINORITIES IN TEXT BOOKS NEW YORK 1970, πρόλογος.

(6) Θ. Φωτεινόπουλος, Αναγνωστικά, Μεγ. Παδ. Εγκ., τ. 1ος, σ. 196.

(7) Π.Δ. 883/1982, ΦΕΚ 107 Α'.

(8) Α. Φραγκουδάκη, Τα αναγνωστικά διδασκαλία του Δημοτικού, Ιδεολογικούς πειθαρχικασμός και παιδαγωγική δίαι, Αθήνα 1977, σ. 12—13.

